

Homenaje a REVUELTAS

CHANNEL CLASSICS

CCS SA 21104

EBONY BAND Amsterdam

Werner Herbers conductor Juan Carlos Tajés reciter

SILVESTRE REVUELTAS

EBONY BAND AMSTERDAM

Vincent Cortvrint,

Herman van Kogelenberg flute/piccolo

Jan Spronk oboe

Jan Kouwenhoven oboe/oboe d'amore

Willem van der Vuurst e-flat-clarinet/b-flat-clarinet

Jacques Meertens b-flat-clarinet

Erik van Deuren bass-clarinet

Leo van Oostrom bariton-sax

Gustavo Núñez bassoon

Desirée van Vliet bassoon/contra-bassoon

Fons Verspaandonk, Sharon St.Onge french horn

Frits Damrow, Bert Langenkamp trumpet

Jörgen van Rijen, Alexander Verbeek trombone

Tjeerd Oostendorp tuba

Marleen Asberg, Anna de Vey Mestdagh,

Christian van Eggelen, Annebeth Webb violin

Roland Krämer viola

Daniël Esser violoncello

Mariëtta Feltkamp double bass

Gerda Ockers harp

Gerard Bouwhuis piano

Nick Woud timpani

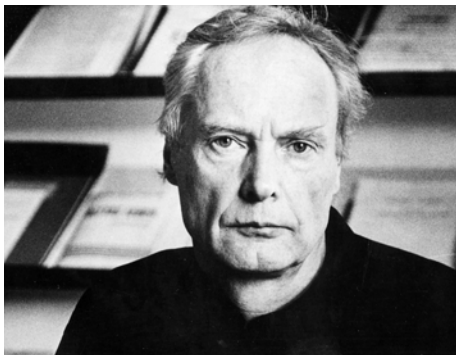
Hans van der Meer, Herman Halewijn,

Ron Colbers, Fedor Theunisse, Barry Jurjes percussion

Werner Herbers studied oboe at the Amsterdam Muzieklyceum (with Jaap and Haakon Stotijn) as well as piano and conducting. Herbers was appointed principal oboe of the Royal Concertgebouworchestra in 1970.

As a soloist he played with conductors such as Haitink, Harnoncourt, Berio, Leitner, Van Otterloo, Albrecht, De Waart and Vonk.

Until the group disbanded in 1988, Herbers was co-leader and oboist of the famous Netherlands Wind Ensemble, touring all over Europe, Australia, Japan and the U.S.

In 1990 Herbers founded a new group, the Ebony Band. Under his direction the group made its international appearance in Germany and Belgium, as well as Vienna, Prague, Paris, Toronto and New York.

As a guest-conductor Herbers appeared in Berlin (Ensemble Oriol), Freiburg (Ensemble Recherche) and New York (music of Stefan Wolpe and his contemporaries with the Capriccio Players).

The singer and actor **Juan Carlos Tajés** (born in Montevideo, Uruguay, in 1946) studied theatre in Montevideo and Italy. Since 1971 he has lived in the Netherlands. He appeared with El Choclo as a tango singer, and was present at the birth of Tango Cuatro; he appears as a guest singer with Sexteto Canyengue. He appeared as a soloist in the theatre productions, 'The Art of Tango' and 'Tango Tango'. Together with the bandoneon player Alfredo Marcucci, he sang with the orchestras Veritango and Tango al Sur. In 1997 he performed as a singer in Japan with the Malando Tango Orchestra. His programs with pianist Piet Capello about tango and poetry have become a byword in the Netherlands. He performed as a vocalist with the Brabant Orchestra, The North Holland Philharmonic Orchestra, the Amsterdam Promenade Orchestra, the Ebony Band, and the Nieuw Ensemble (Tango Alemán, by Mauricio Kagel). He participated in concerts in Europe, Brazil, Canada, Uruguay, and seventeen Japanese cities.

Penetrating, razor sharp, sometimes humorous or (in a good way) sentimental, speaking a highly original musical language which balances between modern classical music and Mexican folk music (though seldom literally quoted), a language that goes straight to the listener's heart: that is the music of Mexico's most striking 20th century composers, Silvestre Revueltas. The Ebony Band, from the moment of its founding, has campaigned for this composer, so unjustly neglected and so seldom performed.

After *Music of the Spanish Civil War* (Holland Festival 1991, issued on CD by BVHaast), and concerts in 1999 on the occasion of Revueltas's 100th birthday, on 22 November 2003, the Ebony Band performed a program totally dedicated to him, plus a work by Revueltas's friend Pomar. This concert was recorded live.

Some of the compositions are 'new', works which recently emerged from Revueltas's musical estate. But also Revueltas's most famous and most frequently performed work for small ensemble, *Homenaje a García Lorca*, is 'new' in the sense that a newly discovered score was used, considered to be Revueltas's final fair copy version.

This Revueltas project has come into being in close collaboration with Prof. Roberto Kolb-Neuhaus, faculty member of the Escuela Nacional de Música de la Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM), and chief editor of the new critical edition of Revueltas's oeuvre. He has fervently supported us with advice and encouragement, information, and materials from unpublished pieces.

We are also grateful to the musicologist Eduardo Contreras Soto, our first Mexican fan, for information about Revueltas, Limantour, and Pomar, and for his help in searching for Pomar's music.

Silvestre Revueltas was born on New Year's eve of 1899 in Santiago Papasquiaro in the Northern Mexican province of Durango. He began playing the violin at the age of eight and studied violin and composition between 1918 and 1922 at the Chicago Music College. In the 1920s he toured as a violin soloist and conductor through the southern United States and Mexico, until the composer Carlos Chavez, at that time Mexico's most important musical authority, asked him to come back to Mexico to be his assistant with the Orquesta Sinfónica de México. This orchestra's recent establishment was very much part of a movement which, following the revolution of the 'teens, was concerned with providing the fledgling Mexican state with a distinctive identity. Revueltas became aware that this endeavor would not be served by re-interpretations of European classics, and concluded that he himself could make an important contribution by devoting himself to composition.

In the 10 following years he produced an oeuvre, composed at a feverish pace, in which he used his knowledge of European music to create an effective, sober musical style which strongly expressed his love for the Mexican cultural heritage

In 1936 he was appointed secretary-general of the LEAR, the League for Revolutionary Artists and Writers, and in that capacity he visited an anti-fascist congress in 1937/38 in civil war-ravaged Spain. He expressed his support for

the republican cause with new compositions and performances of his own works, but, seeing the hopelessness of the struggle, he returned, bitterly disillusioned, to Mexico.

A year before his death he wrote that he was dreaming of 'distant' lands and preferred to drum on an ordinary washtub while fantasizing about beautiful music—"as a child I already preferred dreaming to doing something useful". His constitution ruined by alcohol, he died of pneumonia in 1940.

PROGRAM INFORMATION

The music of *Ocho por Radio* (8 times radio) reveals Revueltas as a thorough Mexican who held his own cultural heritage in high honor. If the scoring (for two equally ranked violins and two similar trumpets) approaches the tone color of the mariachi bands of the 1920s, the melodies, as well, seem to have been taken straight from Mexican folk music.

But the basis of the work is in fact a mathematical one. Revueltas himself, who detested pretense in music, described the piece in the following enigmatic words: "It is an algebraic equation which is virtually insoluble, unless one has a well-founded knowledge of mathematics."

Ocho por radio was written for an eight member ensemble of the radio station of the Ministry for Public Education, and was presumably broadcast for the first time in 1933. After the New York premiere, Edgar Varèse was the first to compliment Revueltas on his composition.

Caminando dates from 1937, and was originally a song setting the text of the Afro-Cuban poet Nicolás Guillén (1902-1989). It describes, in a manner both poetic and socially engaged, the never-ending journey, through a desolate life, of a lonely person, aimless and penniless. The one who is looking for him is far away, the one who is waiting for him is even more distant, and he has pawned his guitar. His legs are growing weary, his hands claw at everyone whom he encounters—this one will pay, he'll break his neck, even when he begs for mercy he will be eaten and drunk dry...

Revueltas once indicated that the piece could also be performed without a singing voice. In that case the voice parts are taken over by instruments.

Planos (called *Danza Geométrica* (Geometric Dance) in the orchestral version), is one of Revueltas's "modern" pieces, in which one can hear more of the spirit of Stravinsky than that of Mexican folklore. Whereas Revueltas himself calls his piece "functional architecture which does not exclude emotion", the title refers to architectonic plans, blueprints. The piece, in fact, is dedicated to an architect, Ricardo Ortega, one of Revueltas's dearest friends.

The title, however, also refers to the layered quality of the musical material, with different elements being used in juxtaposition and in combination, in the way that Mexicans like to build their walls out of different sorts of stone.

El renacuajo paseador (The wandering tadpole) tells the story of the tadpole Rin-Rin, who one day went for a walk and met his friend the mouse. Together they went to have a drink and were having a good time until suddenly a cat appeared and chased them away. When Rin-Rin was running away he didn't realize that he was heading straight for the beak of a hungry duck who swallowed him in one mouthful...

This cruel children's story, which originated in England, was written in the late 19th century by the Colombian Rafael Pombo. His version inspired the theatre directors German and Lola Cueto to put together a marionette show for which Revueltas wrote the music in 1933.

Revueltas conducted *El Renacuajo* as a concert piece and also took it along on his trip to Spain. A ballet version had its premiere in 1940 in Mexico's Palacio de Bellas Artes, on the same evening that Revueltas died.

Revueltas wrote the first notes of the *Pieza para doce instrumentos* in San Antonio (USA), but he completed the work in 1929, shortly after leaving the United States for good.

Most unusually for him, Revueltas did not give this piece a title (the current title comes from the publisher), although it is clear that he found the work important, as can be seen from the care with which he wrote out the fair copy of the score. It is possible that he had not thought of an appropriate title yet, that the piece did not have a programmatic basis (as did so many of his works), and that he did not yet find a title necessary since it had not yet been performed.

Sensemaya, in the version for large symphonic orchestra, is probably Revueltas's best known work because of the recordings made by Stokowski (1947) and Bernstein (1964).

A year previous to the orchestral version, Revueltas had made a first version for an ensemble of only 15 musicians. The composition (like *Caminando*) is based on a poem by Nicolás Guillén, and it is a "song about the killing of a poisonous snake". The hypnotic character of the ritual, and the tension which gradually increases from the beginning of the ritual until its conclusion are masterfully expressed in Revueltas's music. The rhythmic translation of the (meaningless) first sentence of the poem, "*Mayombé bombé mayombé*" into a 7/8 meter plays an important role in the total effect. In comparison to the orchestral version, this version is a miniature in terms of decibels, but the rhythmic excitement is no less potent.

The music for the stage play *Este era un Rey* (Once upon a time there was a king) was only recently discovered in Revueltas's estate. It is one of the last pieces on which he worked.

In 1939 a group of old members of the LEAR, the league for Revolutionary Writers and Artists, came up with a new idea: setting up a dance and theatre workshop, the Teatro de las Artes. Among the initiators were the composer Rodolfo Halffter, of Spanish origin, the Japanese theatre director Seki Sano, the American dancer/choreographer Waldeen, and various Mexican painters. The group's activities began only a few months before Revueltas's sudden death. One of the projects announced in the first informational bulletin of 22 May 1940 was a play by the writer, historian, and journalist Luis Córdova, *Este era un Rey*. The play was described as a "caustic satire on fascism".

The various musical fragments, collected and assembled into a suite by Timothy McKeown, have titles like: March/Claudillo's action/King's march/Dog's march/King's speech/'Benito's' entrance.

Even though the play has never been recovered, figures like 'Claudillo' (Franco) and 'Benito' (Mussolini) make it easy to infer the political slant of the story.

In 1937/38, after Revueltas had been in Spain for nearly 3 months, he was returning by boat and encountered an old comrade on board, the poet Carlos Pellicer, who had also supported the Spanish resistance movement.

Revueltas wrote music for three poems from Pellicer's collection *Hora de Junio*, giving it the title *Tres Sonetos*. It is not known whether or how Revueltas intended the poems to be declaimed simultaneously with the music.

The version recorded here was published in 1958 by José Ives Limantour. Limantour was born in Paris in 1919 as the son of Mexican parents who had emigrated to France after the 1910 revolution.

In 1939, the young Limantour returned to Mexico and became acquainted with Revueltas shortly before the latter's death.

Over 15 years later he devoted himself to the editing and publishing of unpublished or even fragmentary works by Revueltas, but not without adding—sometimes extensive—contributions of his own.

As far as the *Tres Sonetos* are concerned, Limantour altered the original instrumentation and added two interludes and an epilogue. He borrowed the musical material for these pieces from music written by Revueltas in 1939 for the film *La noche de los Mayas* (The night of the Mayas).

Even though the notes and the instrumentation are not entirely original, the music has great dramatic power and shows Revueltas at his most lyrical.

Preludio y Fuga ritmicos was written in 1932 by José Pomar, a close friend of Revueltas during the years 1931-1940. They were also political comrades, Pomar being the more radical of the two. As a member of the Mexican com-

munist party, his compositions included Agitprop music, and Revueltas, in a laudatory newspaper article, compared him to the German revolutionary composer Hanns Eisler.

Homenaje a Federico García Lorca is indisputably one of Revueltas's masterpieces. He wrote the piece in reaction to the brutal murder (19 August 1936) perpetrated by the Spanish fascists on Federico García Lorca, the poet with whom Revueltas felt a particularly strong connection.

Yet this memorial sounds like more than a lament. Life and death go hand in hand in Mexico, and death does not inspire fear. The Aztecs had a ball game in which the victor received the highest imaginable distinction: he was sacrificed to the dead. The national holiday, on 2 November, is the Day of the Dead. On that day the souls of the departed return to the earth. It is a day of happiness on which families set up domestic altars and visit the graves. The dead are given presents, their favorite dishes are prepared. Sweets are offered in the form of skeletons and skulls.

Seen from this angle, it is not surprising that Revueltas's *Hommage a Lorca* is not only a sad piece, but also joyful and above all bursting with life.

The version performed by the Ebony Band is a combination of two scores: the official one published in 1958, and the new critical edition by the UNAM (see introduction). The UNAM version is based on the manuscript of the last fair copy of a score in Revueltas's handwriting. This version differs in various places from Revueltas's first manuscript. Some of the changes are obvious simplifications made by Revueltas after a disappointing first performance by inadequate musicians. On the other hand, some of the changes are interesting improvements to the composition.

The Ebony Band, in consultation with the editor of the critical edition, Robert Kolb, have selected what they considered the more interesting choice of notes from either version to make their own performing edition.

Werner Herbers

Translation: David Shapero

Kernachtig, messcherp, soms humoristisch of (in de goede zin) sentimenteel, in een hoogst originele muzikale taal die het midden houdt tussen moderne klassieke muziek en (hoewel zelden letterlijk geciteerd) Mexicaanse volksmuziek die de luisteraar recht in het hart raakt: dat is de muziek van Mexico's markantste componist van de 20ste eeuw, Silvestre Revueltas.

De **Ebony Band** heeft zich vanaf zijn oprichting ingezet voor deze ten onrechte zo zelden gespeelde componist. Na *Music of the Spanish Civil War* (Holland Festival 1991, op CD uitgebracht door BVHaaft) en concerten in 1999 ter gelegenheid van Revueltas' 100ste geboortjaar, speelde de Ebony Band op 22 november 2003 een programma dat volledig aan hem was gewijd, aangevuld met een werk van zijn vriend Pomar. Dit concert werd live opgenomen.

Enkele composities zijn 'nieuw', het zijn werken die kort geleden uit de muzikale nalatenschap van Revueltas zijn opgedoken. Maar ook Revueltas' beroemdste en meest uitgevoerde werk voor kleine bezetting, *Homenaje a García Lorca*, is 'nieuw' in die zin, dat nu gebruik gemaakt is van een onlangs ontdekte partituur, die beschouwd wordt als Revueltas' laatste, in het net geschreven versie.

Dit Revueltas project is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met Prof. Roberto Kolb-Neuhaus, docent aan de Escuela Nacional de Música van de Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM) en hoofdredacteur van de nieuwe kritische uitgave van het oeuvre van Revueltas, die ons met raad en daad, informatie en materialen van onuitgegeven stukken, met grote betrokkenheid heeft gesteund.

Ook danken wij musicoloog Eduardo Contreras Soto, onze eerste fan in Mexico, voor informatie over Revueltas, Limantour en Pomar, en hulp bij het zoeken naar Pomars muziek.

Silvestre Revueltas werd geboren op oudejaarsavond van het jaar 1899 in Santiago Papasquiaro in de Noord-Mexicaanse provincie Durango. Hij begon met viool spelen op z'n achtste en studeerde tussen 1918 en 1922 viool en compositie aan het Chicago Music College. In de jaren twintig maakte hij tournees als vioolsolist en dirigent door het zuiden van de V.S. en Mexico, totdat de componist Carlos Chávez, op dat moment Mexico's belangrijkste muzikale autoriteit, hem vroeg om terug te keren naar Mexico en zijn assistent te worden bij het Orquesta Sinfónica de México. De recente oprichting van dit orkest had alles te maken met een beweging die, na de revolutie van de jaren tien, de jonge Mexicaanse staat een eigen identiteit wilde geven.

Revueltas realiseerde zich dat dit streven niet werd gediend met herinterpretaties van Europese klassieken en kwam tot het besef dat hij zelf een belangrijke bijdrage kon leveren door zich op het componeren te storten. In tien jaar tijd ontstaat vervolgens een in koortsachtig tempo verwekt oeuvre, waarbij de componist zijn kennis van de Europese moderne muziek in dienst stelde van een effectieve, onopgesmukte stijl, waarin zijn liefde voor het Mexicaanse culturele erfgoed sterk tot uitdrukking kwam. In 1936 werd hij tot secretaris-generaal van de LEAR

benoemd, de Liga van revolutionaire Schrijvers en kunstenaars, en bezoekt hij in die hoedanigheid in 1937/38 een anti-fascistisch schrijverscongres in het door burgeroorlog geteisterde Spanje. Hij betuigt met composities en de uitvoering van eigen werken steun aan de republikeinen, maar keert, na het zien van de uitzichtloze strijd, zwaar gedesilluseerd naar Mexico terug.

Een jaar voor zijn dood schrijft hij dat hij van 'verre' landen droomt en het liefst op een simpele wastobbe trommelt, terwijl hij fantaseert over prachtige muziek - 'als kind al gaf ik me liever over aan dromen dan iets nuttigs te doen'. Door alcohol ondermijnd, sterft hij in 1940 ten gevolge van een longontsteking.

PROGRAMMATOELICHTINGEN

De muziek van *Ocho por Radio* (8xradio) toont *Revueltas* als rasechte Mexicaan, die zijn eigen culturele erfgoed hoog in het vaandel droeg. Komt de bezetting dichtbij de klankkleur van de mariachi-band van de jaren twintig, ook de melodieën lijken rechtstreeks uit de Mexicaanse volksmuziek afkomstig. De basis van het stuk is echter van wiskundige aard. *Revueltas*, die een hekel had aan dikdoenerij over muziek, omschreef het stuk zelf met de volgende raadselachtige, verwarring zaaiende woorden: "Het is een algebraïsche vergelijking die vrijwel onoplosbaar is, tenzij men over een diepgaande kennis van de mathematica beschikt."

Ocho por Radio werd geschreven voor een acht leden tellend ensemble van het radiostation van het Ministerie voor Openbaar Onderwijs en werd vermoedelijk in 1933 voor het eerst uitgezonden. Na de New Yorkse premiere (1934) was Edgar Varèse de eerste die *Revueltas* met het werk complimenteerde.

Caminando dateert uit 1937 en is van oorsprong een lied op tekst van de Afro-Cubaanse dichter Nicolás Guillén (1902-1989). Het beschrijft op poëtische, maar tegelijkertijd ook sociaal bewogen wijze de nooit eindigende zoektocht door het trieste leven van een eenzaam persoon zonder doel en zonder geld. Wie hem zoekt is ver weg, wie op hem wacht is nog verder weg, en hij heeft zijn gitaar verpand. Zijn benen worden zwaar, zijn handen grijpen naar ieder die hij tegenkomt – boeten zal deze, zijn nek zal hij breken, zelfs als hij om vergiffenis vraagt zal hij worden gegeten en gedronken..... *Revueltas* heeft ooit aangegeven dat het werk ook zonder de stemmen kan worden uitgevoerd. De zangpartijen worden dan ingevuld door instrumenten.

Planos (in de orkestversie *Danza Geometrica* geheten) behoort tot *Revueltas'* 'moderne' stukken, waarin de geest van Stravinsky herkenbaarder is dan de Mexicaanse folklore. De titel is voor meer dan een uitleg vatbaar. Waar *Revueltas* zijn compositie zelf omschrijft als "functionele architectuur die het gevoel niet uitsluit", refereert de titel aan architectonische plannen, bouwtekeningen. *Planos* is dan ook opgedragen aan een architect, Ricardo Ortega,

een van Revueltas' dierbaarste vrienden. De titel verwijst echter ook naar de gelaagdheid van het muzikale materiaal, waarbij verschillende elementen naast en door elkaar heen worden gebruikt, op de wijze waarop Mexicanen graag muren bouwen van verschillende soorten steen.

El renacuajo paseador (Het wandelende kikkervisje) vertelt het verhaal van het kikkervisje Rin-Rin, dat op een dag ging wandelen en z'n vriend de muis tegenkwam. Samen gingen ze wat drinken en hadden veel plezier tot er plotseling een kat opdook die hen verjaagde. Toen Rin-Rin vluchtte had hij niet in de gaten dat hij recht op de bek van een vraatzuchtige eend afstevende, die hem in een keer naar binnen slokte....

Dit wrede, van oorsprong Britse kinderverhaal werd tegen het einde van de 19de eeuw geschreven door de Colombiaan Rafael Pombo. Zijn versie inspireerde de theaterregisseurs German en Lola Cueto tot het maken van een poppenvoorstelling, waarvoor Revueltas in 1933 de muziek maakte.

Revueltas dirigeerde El Renacuajo als concertstuk en nam het ook mee op zijn reis naar Spanje. Een balletversie beleefde zijn première in 1940 in Mexico's Palacio de Bellas Artes, op de avond dat Revueltas overleed.

De eerste noten van het *Pieza para doce instrumentos* schreef Revueltas in San Antonio (VS), maar hij voltooide het stuk in 1929 in Mexico City, kort nadat hij de Verenigde Staten voorgoed vaarwel had gezegd. Zeer tegen zijn gewoonte in gaf Revueltas dit stuk geen titel (de huidige titel is van de uitgever afkomstig), hoewel duidelijk is dat hij het stuk, gezien de zorgvuldigheid waarmee de partituur in het net is geschreven, van belang vond. Vermoedelijk was hem nog geen passende titel te binnen geschoten, het stuk had geen programmatisch uitgangspunt (zoals zoveel van zijn werken) en hij voelde zich, bij gebrek aan een uitvoering, daartoe ook niet gedwongen.

Sensemaya, in de versie voor groot symfonieorkest, is wellicht Revueltas' bekendste werk door plaatopnamen van Stokowski (1947) en Bernstein (1964). Een jaar voor de orkestversie had Revueltas een eerste versie gemaakt voor een ensemble van slechts 15 musici. De compositie is (evenals *Caminando*) gebaseerd op een gedicht van Nicolás Guillén en is een 'lied op het doden van een giftige slang'. Het hypnotiserende karakter van het ritueel en de van begin tot eind oplopende spanning zijn door Revueltas op meesterlijke wijze in muziek omgezet. De ritmische vertaling van de (betekenisloze) eerste zin van het gedicht "*Mayombé bombé mayombé*" in een 7/8ste maatsoort speelt daarin een belangrijke rol. Vergeleken met de orkestversie is deze versie in decibels een miniatuur; de ritmische spanning is er niet minder om.

De muziek bij het toneelstuk *Este era un Rey* (Er was eens een koning) werd pas kort geleden in Revueltas' nalatenschap ontdekt. Het is een van de laatste stukken waaraan hij heeft gewerkt.

In 1939 ontwikkelde een aantal oud-leden van de LEAR, de Liga voor Revolutionaire Schrijvers en Kunstenaars, een nieuw idee: de oprichting van een dans- en theaterwerkplaats, het Teatro de las Artes. Tot de initiatiefnemers behoorden de van oorsprong Spaanse componist Rodolfo Halffter, de Japanse toneelregisseur Seki Sano, de Amerikaanse danser/choreograaf Waldeen en verschillende Mexicaanse schilders. De activiteiten van deze groep begonnen slechts enkele maanden voor Revueltas' plotselinge dood. Een van de projecten die in het eerste informatiebulletin van 22 mei 1940 werden aangekondigd betrof een toneelstuk van de schrijver, historicus en journalist Luis Córdova, getiteld: *Este era un Rey*. Het stuk werd omschreven als een 'bijtende satire op het fascisme'.

De verschillende muziekfragmenten, die door Timothy McKeown uit het manuscript tot een suite zijn samengevoegd, dragen titels als: Mars / Actie van 'Claudillo' / Mars van de Koning / Mars van de hond / Speech van de Koning / Opkomst 'Benito'. Ook al is het toneelstuk nooit meer teruggevonden, met figuren als voor- en noemde 'Claudillo' (Franco) en 'Benito' (Mussolini) is de politieke strekking van het verhaal eenvoudig te raden.

Nadat Revueltas in 1937/38 bijna drie maanden in Spanje was geweest, ontmoette hij op de boot terug een kameraad, de dichter Carlos Pellicer, die ook zijn steun had betuigd aan het Spaanse verzet.

Op drie gedichten uit de bundel *Hora de Junio* van Pellicer schreef Revueltas muziek en gaf het de titel *Tres Sonetos*. Het is niet bekend of, dan wel op welke wijze, het in Revueltas' bedoeling lag dat de gedichten samen met de muziek zouden worden voorgedragen. De nu gespeelde versie werd uitgegeven in 1958 door José Ives Limantour. Deze Limantour was geboren in Parijs in 1919, als zoon van Mexicaanse ouders die waren uitgeweken naar Frankrijk na de revolutie van 1910.

In 1939 keerde de jonge Limantour terug naar Mexico en leerde Revueltas kennen, kort voor diens dood.

Ruim vijftien jaar later wijdde hij zich aan het redigeren en uitgeven van onuitgegeven of zelfs onvoltooide werken van Revueltas, echter niet zonder – soms vérgaande – eigen inbreng.

Wat betreft de *Tres Sonetos* veranderde hij de oorspronkelijke instrumentatie en voegde hij twee tussenspelen en een epiloog toe. Het muzikale materiaal voor deze stukken ontleende hij aan de muziek die Revueltas in 1939 voor de film *La noche de los Mayas* (The night of the Mayas) schreef.

Ook al zijn de noten en de instrumentatie niet volledig origineel, de muziek heeft een grote dramatische kracht en toont Revueltas van zijn meest lyrische kant.

Preludio y Fuga ritmicos werd geschreven in 1932 door José Pomar, een dierbare vriend van Revueltas gedurende de jaren 1931-40. Zij waren ook politieke kameraden, waarbij Pomar de radicaalste van de twee was. Als lid van

de Mexicaanse communistische partij schreef hij onder meer Agitprop muziek en werd door Revueltas in een lovend krantenartikel vergeleken met de Duitse revolutionnaire componist Hanns Eisler.

Homenaje a Federico Garcia Lorca behoort zonder twijfel tot Revueltas' meesterwerken. Hij schreef het stuk als reactie op de brute moord (op 19 augustus 1936) door de Spaanse fascistische op Federico Garcia Lorca, de dichter met wie Revueltas zich zo verbonden had gevoeld.

Toch klinkt dit eerbetoon niet alleen als treurmuziek. Leven en dood gaan hand in hand in Mexico, de dood wordt niet gevreesd. De Azteken kenden een balspel, waarbij de overwinnaar de hoogst denkbare onderscheiding kreeg: hij werd geofferd aan de goden. De nationale feestdag, de 2de november, is de Dag van de Dood. – die dag keren de zielen van de gestorvenen terug op aarde. Het is een gezellige dag, waarop families huisaltaren maken en graven bezoeken. De gestorvenen krijgen cadeaus, hun favoriete eten wordt bereid. Snoepjes worden aangeboden in de vorm van skeletten en schedels.

Zo bezien is het niet verrassend dat Revueltas' *Hommage a Lorca* niet alleen maar triest is, maar ook vrolijk en bovenal zeer levendig.

De door de Ebony Band gespeelde versie is een combinatie van twee partituren: de officiële, in 1958 uitgegeven en de nieuwe, kritische uitgave van de UNAM (zie inleiding).

De UNAM uitgave is gebaseerd op het manuscript van de laatste, in het net geschreven partituur van Revueltas' hand. Deze versie wijkt op verschillende plaatsen af van het eerste handschrift van Revueltas. De veranderingen zijn in sommige gevallen duidelijk vereenvoudigingen, door Revueltas aangebracht na een teleurstellende eerste uitvoering door minder bekwame musici. Op andere plaatsen betreft het daarentegen interessante verbeteringen.

De Ebony Band heeft in overleg met de redacteur van de kritische uitgave, Robert Kolb -Neuhaus, van beide versies de naar eigen inzicht interessantste noten gekozen.

Werner Herbers

Seine Musik ist kernig und prägnant, bisweilen humorvoll oder auch gefühlsbetont. Sie besitzt eine ganz eigene Sprache, in der sich klassische Moderne und mexikanische Volksmusik (auch wenn nur selten wörtlich zitiert) die Waage halten. Vor allem aber erreicht sie unmittelbar die Herzen der Hörer, die Musik des markantesten Komponisten Mexikos des 20. Jahrhunderts: Silvestre Revueltas.

Die **Ebony Band** hat sich seit ihrer Gründung für das Werk dieses Komponisten eingesetzt, das zu Unrecht so selten aufgeführt wird. Nach dem Programm *Music of the Spanish Civil War* (auf CD erschienen bei BVHaast, Holland Festival 1991) und verschiedenen Konzerten im Sommer 1999 anlässlich des 100. Geburtstages des Komponisten brachte die Ebony Band am 22. November 2003 ein Programm zu Gehör, dass sich – neben einer Komposition von Revueltas' Freund Pomar – ganz dem Werk des Mexikaners widmete. Von diesem Konzert wurde eine live-Aufnahme gemacht.

Einzelne Kompositionen des Programmes sind 'neu'. Es sind Werke, die erst kürzlich im musikalischen Nachlass Revueltas' aufgetaucht sind. Aber auch *Homenaje a Garcia Lorca*, das berühmteste und meist aufgeführte Werk des Komponisten für kleine Besetzung, ist in dem Sinne neu, als man sich hier einer vor kurzem wiederentdeckten Partitur bedient, die als die letzte handschriftliche Version Revueltas' angesehen wird.

Dieses Revueltas-Projekt entstand in enger Zusammenarbeit mit Herrn Professor Roberto Kolb-Neuhaus, Dozent an der Escuela Nacional de Música der Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM) und Chefredakteur der neuen kritischen Ausgabe des Oeuvres von Revueltas. Er unterstützte uns mit Rat und Tat, so auch mit Informationen und Material von noch unveröffentlichten Stücken; und er tat dies mit großem Engagement.

Auch danken wir dem Musikwissenschaftler Eduardo Contreras Soto, unserem ersten Fan in Mexico, für die Informationen über Revueltas, Limantour und Pomar sowie für die Hilfe bei der Suche nach den Werken Pomars.

Silvestre Revueltas wurde am Sylvestertag des Jahres 1899 in dem kleinen Ort Santiago Papasquiaro in der nord-mexikanischen Provinz Durango geboren. Im Alter von acht Jahren begann er Violine zu spielen und studierte von 1918 bis 1922 Violine und Komposition am Chicago Music College.

In den Zwanzigerjahren unternahm Revueltas als Solist und Dirigent Tourneen durch Mexiko und den Süden der Vereinigten Staaten, bis ihn Carlos Chavez, zu jener Zeit einer der einflussreichsten Musiker Mexikos, als Assistent an das neugegründete Orquesta Sinfonica de México berief. Die Neugründung dieses Orchesters nach den revolutionären Jahren um 1910 war Teil einer Initiative, die die Identität des jungen mexikanischen Staates stärken wollte.

Revueltas war klar, dass er diesem Streben nicht mit Interpretationen europäischer Klassiker würde dienen können. Er kam vielmehr zu der Auffassung, dass er den besten Beitrag wohl mit eigenen Kompositionen leisten könne.

So entstand in den zehn folgenden Jahren ein schon fast in fieberhaftem Tempo erschaffenes Oeuvre. In ihm stellte er seine Erfahrungen, die er mit der europäischen modernen Musik gemacht hatte, in den Dienst eines sehr direkten Stils, welcher auch seine Liebe zum mexikanischen kulturellen Erbe stark zum Ausdruck bringt. 1936 ernannte man ihn zum Generalsekretär der LEAR, der Liga der revolutionären Schriftsteller und Künstler; 1937/38 besuchte er in dieser Funktion einen antifaschistischen Kongress von Schriftstellern in Spanien, das damals unter dem Bürgerkrieg zu leiden hatte.

Mit Kompositionen und Aufführungen eigener Werke bezeugte er den Republikanern seine Solidarität. Nachdem er jedoch die Aussichtslosigkeit des Konflikts erkannt hatte, kehrte er völlig desillusioniert nach Mexiko zurück.

Ein Jahr vor seinem Tod schrieb Revueltas, er träume von fernen Ländern, trommle am liebsten auf einer alten Waschbütte und gäbe sich währenddessen seinen Fantasien über großartige Musik hin. Er bekannte damals: „Schon als Kind verlor ich mich lieber in Träumen als etwas Nützliches zu tun.“

Revueltas starb, vom Alkohol zerrütet, an den Folgen einer Lungenentzündung.

PROGRAMMERLÄUTERUNGEN

Die Komposition *Ocho por Radio* (8xradio) zeigt einen Revueltas, der als Vollblut-Mexikaner sein eigenes kulturelles Erbe hoch in Ehren hielt. So kommt nicht nur die Besetzung der originalen Mariachi-Band der Zwanzigerjahre klanglich sehr nahe, auch scheinen die Melodien direkt der mexikanischen Volksmusik zu entspringen. Und doch ist die Basis des Stückes rein mathematischer Art, was Revueltas, dem jede Wichtigtuerei in der Musik zuwider war, mit den rätselhaften Worten umschrieb: „Es ist eine algebraische Gleichung, die nahezu unlösbar ist, es sei denn, man verfügt über ein großes mathematisches Wissen.“ *Ocho por Radio* wurde für ein achtköpfiges Ensemble des Radiosenders des Ministeriums für Bildung geschrieben und vermutlich im Jahre 1933 zum ersten Mal gesendet. Nach der Uraufführung (1934) in New York war es Edgar Varèse, der als erster Revueltas seine Glückwünsche entgegenbrachte.

Caminando (1937) war ursprünglich ein Lied über einen Text des afrokubanischen Dichters Nicolás Guillén (1902-1989). Es beschreibt poetisch und zugleich sozial motiviert das trübselige Leben eines einsamen, verarmten Mannes, der unentwegt und ziellos auf der Suche ist. Wer nach ihm Ausschau hält, wird ihn nicht finden; wer auf ihn wartet, ist noch weiter vom Ziel entfernt. Seine Gitarre hat er verpfändet. Seine Beine werden ihm schwer, seine Hände greifen nach jedem, der ihm begegnet – dieser muss büßen, jener wird ihm den Hals umdrehen. Selbst wenn er um Vergebung fleht, wird er verschlungen werden...

Revueltas hat einmal erwähnt, das Werk könne auch rein instrumental, ohne Gesangsstimmen aufgeführt werden.

Planos (das in der Orchesterversion *Danza Geometrica* heißt), lässt weniger die mexikanische Folklore als den Geist Strawinskis erkennen und zeigt so am deutlichsten den Modernisten Revueltas. Der Titel lässt sich auf verschiedene Weise auslegen. Wo Revueltas seine Komposition als "funktionale Architektur" umschreibt, "die das Gefühl nicht ausschließt", weist der Titel auf architektonische Pläne und Skizzen. Er widmete das Werk seinem guten Freund Ricardo Ortega, einem Architekten. Der Titel verweist aber auch auf die in Lagen angeordnete Struktur des musikalischen Materials, wobei verschiedene Elemente nebeneinander und vermischt verwendet werden, so wie auch die Mexikaner gerne Mauern aus verschiedenen Arten von Stein bauen.

El *renacuajo Paseador* (Die wandernde Kaulquappe) erzählt die Geschichte der Kaulquappe Rin-Rin, die eines Tages auf einem Spaziergang ihrem Freund, der Maus, begegnet. Sie gehen zusammen etwas trinken und vergnügen sich, als plötzlich eine Katze auftaucht und die beiden verjagt. Auf der Flucht bemerkt Rin-Rin jedoch nicht, dass sie unmittelbar auf den großen Schnabel einer gefräßigen Ente zusteuert, die sie prompt in einem Happen verschlingt.... Der Kolumbianer Rafael Pombo verfasste gegen Ende des neunzehnten Jahrhunderts diese grausam, ursprünglich englische Kindergeschichte. Pombos Version des Märchens inspirierte die beiden Theaterregisseure German und Lola Cueta zu einem gleichnamigen Puppentheater, für das Revueltas 1933 die Musik schrieb. Revueltas dirigierte El *renacuajo Paseador* als Konzertstück und nahm es auf Reisen nach Spanien mit. Eine Ballettversion erlebte ihre Uraufführung 1940 in Mexicos *Palacio de Bellas Artes* am gleichen Abend, an dem Revueltas starb.

Die ersten Noten des *Pieza para doce instrumentos* schrieb Revueltas in San Antonio (USA). Er vollendete es im Jahre 1929 in Mexico City, kurz nachdem er den Vereinigten Staaten für immer Lebewohl gesagt hatte.

Entgegen seiner Gewohnheiten beließ Revueltas das Werk ohne Titel (der jetzige Titel stammt von dem Herausgeber), obwohl der Komponist die Partitur äußerst sorgfältig ausgeschrieben hatte und ihm offensichtlich an dem Stück gelegen war. Ihm war wohl noch kein passender Titel eingefallen (das Werk hatte zudem keinen programmatischen Inhalt) und dazu fühlte er sich, ohne anstehende Konzertaufführung, auch nicht gezwungen.

Das Werk *Sensemaya* für großes Symphonieorchester ist durch die Plattenaufnahmen mit Stokowski (1947) und Bernstein (1964) wohl das bekannteste Werk Revueltas. Ein Jahr zuvor entstand bereits eine erste Version des Werkes für ein Ensemble von lediglich 15 Musikern.

Die Komposition – ein 'Lied über das Töten einer giftigen Schlange' – basiert (wie auch *Caminando*) auf einem Gedicht von Nicolás Guillén. Revueltas setzt den hypnotisierend-rituellen Charakter und den großen Spannungsbogen meisterhaft in Musik um. Die rhythmische Umsetzung des ersten, inhaltslosen Satzes des Gedichtes ('*Mayombé bombé mayombé*') in einen 7/8-Takt trägt hierzu wesentlich bei. Verglichen mit der

großen Orchesterfassung hat diese Version, was das klangliche Volumen betrifft, lediglich Miniaturformat. In ihrer rhythmischen Prägnanz jedoch steht sie jener keineswegs nach.

Die Musik zu dem Schauspiel *Este era un Rey* (Es war einmal ein König) fand man erst vor kurzem im Nachlass von Revueltas wieder. Sie ist eine seiner letzten Kompositionen. Im Jahre 1939 entwickelten ein paar ehemalige Mitglieder der sogenannten "Liga für Revolutionäre Schriftsteller und Künstler" (LEAR) ein neues Ideenkonzept, die Errichtung eines Tanz- und Theaterforums, das *Teatro de las Artes*. Zu den Initiatoren gehörten der spanische Komponist Rodolfo Halffter, der japanische Theaterregisseur Seki Sano, der amerikanische Tänzer und Choreograph Waldeen sowie verschiedene mexikanische bildende Künstler. Die Aktivitäten der Gruppe begannen nur wenige Monate vor dem plötzlichen Tod von Revueltas. Eines der allerersten, im ersten Bulletin vom 22. Mai 1940 angekündigten Projekte war das Theaterstück *Este era un Rey* des Schriftstellers, Historikers und Journalisten Luis Córdova. Das Stück wurde als „eine beißende Satire auf den Faschismus“ beschrieben.

Timothy McKeown hat verschiedene Musikfragmente aus dem Manuskript zu einer Suite zusammengestellt: Marsch/Tat des 'Claudillo'/Marsch des Königs/Marsch des Hundes/Rede des Königs/Auftritt des 'Benito'. Wenn auch das Schauspiel verlorengegangen ist, so ist an den Figuren des 'Claudillo' (Franco) und 'Benito' (Mussolini) der politische Gehalt der Geschichte unschwer zu erkennen.

Im Jahre 1937/38 begegnete Revueltas auf der Heimreise von einem dreimonatigen Spaniaaufenthalt auf dem Schiff einem alten Kameraden, dem Dichter Carlos Pellicer, der gleichfalls den spanischen Widerstand unterstützt hatte. Aus dessen Gedichtesammlung *Hora de Junio* vertonte Revueltas drei Gedichte, die er mit *Tres Sonetos* betitelte. Es ist nicht deutlich, ob und in welcher Weise Revueltas beabsichtigte, die Gedichte zusammen mit der Musik vorzutragen. Die hier eingespielte Version wurde im Jahre 1958 von José Ives Limantour herausgegeben. Limantour (1919 in Paris geboren) war selbst Sohn mexikanischer Eltern, die nach der Revolution von 1910 nach Frankreich emigriert waren.

Als der junge Limantour 1939 nach Mexiko zurückkehrte, lernte er Revueltas, kurz vor dessen Tod, kennen.

Gut 15 Jahre später widmete er sich der Überarbeitung und Herausgabe von bislang unveröffentlichten und unvollendeten Kompositionen seines Freundes, wobei sein eigener Beitrag oft nicht unwesentlich war: So wich er bei den *Tres Sonetos* von der ursprünglichen Instrumentation ab, fügte Zwischenspiele und einen Epilog hinzu. Das musikalische Material dafür entnahm er der Musik, die Revueltas 1939 zu dem Film *La noche de los Mayas* (Die Nacht der Mayas) geschrieben hatte. Die Musik ist, wenn auch Notentext und Instrumentation nicht original sind, dennoch kraftvoll und zeigt Revueltas von seiner lyrischsten Seite.

Preludio y Fuga ritmicos (1932) stammt von der Hand José Pomars, mit dem Revueltas von 1931 bis 1940 eng befreundet war. Die beiden waren auch politische Kameraden, wobei Pomar deutlich radikaler eingestellt war. Als Mitglied der mexikanischen kommunistischen Partei schrieb dieser unter anderem Agitpropmusik, für die ihn Revueltas in einer Zeitungskritik lobend mit dem deutschen, revolutionären Komponisten Hans Eissler verglich.

Die Homenaje a Federico Garcia Lorca gehört ohne Zweifel zu den Meisterwerken Revueltas'. Er schrieb das Stück als Reaktion auf die brutale Ermordung Garcia Lorcas (am 19. August 1936) durch die spanischen Faschisten. Revueltas hatte sich dem Dichter sehr verbunden gefühlt. Doch trägt diese Huldigung nicht nur die Züge einer Trauermusik. In Mexiko gehen Leben und Tod Hand in Hand, der Tod ist nicht gefürchtet. Bei den Azteken gab es beispielsweise ein Ballspiel, bei dem der Gewinner den höchsten denkbaren Preis erhielt, nämlich den Göttern geopfert wurde. Und auch der nationale Feiertag am 2. November – der 'Tag des Todes', an dem die Seelen der Verstorbenen auf die Erde zurückkommen – ist eher ein gesellschaftlich froher Tag, an dem Familien in ihren Häusern Altäre aufstellen und zu den Gräbern gehen. Die Verstorbenen werden beschenkt, man bereitet ihr Lieblingessen zu, und es werden Süßigkeiten in Form von Skeletten und Schädeln angeboten. So überrascht es nicht, dass Revueltas' Hommage a Lorca nicht nur traurig, sondern auch lebhaft ist.

Die Version der Ebony Band kombiniert zwei Partituren, die offizielle Ausgabe von 1958 mit der neuen, kritischen Ausgabe der UNAM (siehe Biographie Ebony Band). Die UNAM-Ausgabe basiert auf einem Manuskript der letzten handschriftlichen Partitur von Revueltas, die an einigen Stellen vom ersten Manuskript abweicht. So nimmt er ein paar Vereinfachungen vor (wohl aufgrund einer enttäuschenden ersten Aufführung von Musikern, die dem Notentext nicht gewachsen waren), an anderen Stellen bringt er interessante Verbesserungen an. Die Ebony Band hat, in Rücksprache mit Roberto Kolb-Neuhaus, dem Redakteur der kritischen Ausgabe, aus beiden Ausgaben und nach eigenem Gutdünken ihre persönliche Fassung zusammengestellt.

Werner Herbers
Übersetzung: Gabriele Wahl

Sustancial, aguda, a veces humorística o (en el buen sentido de la palabra) sentimental, con un original lenguaje musical que queda a medio camino entre la música clásica moderna y (aunque pocas veces literalmente tomada) música folklórica mejicana que golpea al oyente directo al corazón: ésa es la música del compositor más conspicuo de Méjico del siglo XX, Silvestre Revueltas.

La **Ebony Band** se ha esforzado, desde su creación, por hacer llegar al público las obras tan injustamente poco conocidas de este compositor. Después de *Music of the Spanish Civil War* (Holland Festival 1991, editado en CD por BVHaast) y los conciertos en 1999 en honor al centenario del nacimiento de Revueltas, la Ebony Band interpretó el 22 de noviembre de 2003 un programa dedicado exclusivamente a él, complementado con una obra de su amigo Pomar. Este concierto fue grabado en vivo.

Algunas composiciones son 'nuevas', se trata de algunas obras que han sido descubiertas hace poco tiempo en la herencia musical de Revueltas. Pero la obra de Revueltas para pequeñas orquestas más famosa y la que ha sido interpretada más veces, *Homenaje a García Lorca*, es también "nueva" en este sentido, ya que se ha utilizado una partitura recientemente descubierta y que es considerada como la última versión de la composición de Revueltas.

Este proyecto sobre la obra de Revueltas ha sido realizado en estrecha colaboración con el Prof. Roberto Kolb-Neuhaus, docente de la Escuela Nacional de Música de la Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM) y redactor responsable de la nueva edición crítica de la obra de Revueltas, quien nos suministró consejo y apoyo, información y materiales de obras que aún no han sido publicadas y que en todo momento ha demostrado un gran compromiso con este proyecto.

También deseamos agradecer la colaboración del musicólogo Eduardo Contreras Soto, nuestro admirador de la primera hora en Méjico, por la información que nos suministró sobre Revueltas, Limantour y Pomar, y por su ayuda en la búsqueda de la música de este último.

Silvestre Revueltas nació la última noche del año 1899 en Santiago Papasquiaro, en la provincia de Durango, en el norte de Méjico. Comenzó a tocar violín a los ocho años de edad y estudió violín y composición en el Chicago Music College entre los años 1918 y 1922.

En los años veinte realizó varias giras como solista de violín y director de orquesta por el sur de los Estados Unidos y Méjico, hasta que el compositor Carlos Chávez, en aquel momento la autoridad más importante de la música mejicana, le solicitó que volviera a Méjico para ser su asistente en la Orquesta Sinfónica de Méjico.

La reciente creación de esta orquesta estaba ligada al movimiento que, después de la revolución de 1910, quería devolverle a los jóvenes mejicanos su propia identidad. Revueltas se dio cuenta que todo su trabajo sería un esfuerzo en vano si sólo se dedicaba a la reinterpretación de los clásicos europeos y tomó conciencia de que

tenía una importante contribución a realizar si él mismo se dedicaba a la composición. En el apretado período de una década, compuso a un ritmo febril prácticamente toda su obra, en la cual el compositor utilizaba su conocimiento de la moderna música culta europea para crear un efectivo y transparente estilo donde expresaba sin ambages el amor que sentía por el acervo cultural mejicano.

En 1936 fue nombrado secretario general de LEAR, la Liga de Escritores y Artistas Revolucionarios y en nombre de esta organización, asistió a un congreso de escritores antifascistas que tuvo lugar en 1937/38 en una España sumida en la guerra civil. Con sus obras y la interpretación de las mismas expresó su apoyo a los republicanos, pero tras haber experimentado la desazón de una batalla imposible de ganar, regresó completamente desilusionado a Méjico. Un año antes de su muerte escribió que soñaba con países 'lejanos' y que preferiría tocar el tambor sobre una tina de lavar, mientras que 'dejaba su imaginación libre para fantasear sobre espléndidas obras musicales' — "cuando era niño prefería soñar que dedicarme a algo útil".

Muere en 1940. Su cuerpo, debilitado por el alcohol, no resiste los embates de una neumonía.

COMENTARIOS

La música de *Ocho por Radio* (8xradio) nos muestra a Revueltas como un mejicano de pura raza, que lleva con orgullo su propio legado cultural. No sólo el reparto refleja el timbre de la música mariachi de los años veinte sino que también sus melodías parecen emerger directamente de la música folklórica mejicana. Esta composición está basada en principios matemáticos. Revueltas, que aborrecía la fanfarronería sobre la música, describió la obra con las siguientes oscuras palabras: "Se trata de una ecuación algebraica casi imposible de resolver, a menos que el individuo posea un profundo conocimiento matemático." *Ocho por Radio* fue compuesta para el octeto de la estación de radio del Ministerio de Educación Pública y probablemente haya sido emitido por primera vez en 1933. Después del estreno en Nueva York (1934) fue Edgar Varèse la primera persona que felicitó a Revueltas por su magistral ejecución.

Caminando data de 1937 y es una canción basada en un texto del poeta afrocubano Nicolás Guillén (1902-1989). En la misma, se describe de una manera poética y comprometida socialmente, la incesante búsqueda que ocurre en la triste vida de una solitaria persona sin objetivos ni dinero. Quien lo busca, se encuentra lejos, quien le espera se encuentra aún más lejos y el ha empeñado su guitarra. Sus piernas parecen de plomo, sus manos se aferran a quienes se cruzan en su paso — ése deberá pagar, su cuello se romperá, aún cuando pida perdón, será comido y bebido... Revueltas expresó alguna vez que la obra bien podría ejecutarse sin voces. Las voces han sido sustituidas por instrumentos.

El tema Planos, (en la versión para orquesta lleva el nombre de 'Danza Geométrica') fue escrito en 1934 y pertenece a las obras 'modernas' de Revueltas, más impregnadas del alma de Stravinsky que del folklore mejicano. El título puede ser interpretado de varias maneras. Revueltas califica su obra como "arquitectura funcional que no excluye el sentimiento" y hace referencia en el título a planos arquitectónicos. La composición está también dedicada a un arquitecto, Ricardo Ortega, uno de sus más dilectos amigos. El título alude también a la multiplicidad de las capas que constituyen el material musical, en el cual aparecen diversos elementos que son utilizados en paralelo o en conjunto, de la misma manera en que los mejicanos gustan de utilizar diferentes tipos de piedra para construir sus muros.

El renacuajo paseador relata las aventuras del renacuajo Rin-Rin, que un día decidió salir a pasear y se encontró con su amigo el ratón. Juntos se fueron a tomar algo y la estaban pasando muy bien cuando inesperadamente apareció un gato que comenzó a perseguirles. Cuando Rin-Rin comenzó su desesperada carrera, no se dio cuenta que se dirigía a la boca de voraz pato, que se lo comió de un mordisco....

Este cruel cuento para niños, basado en una historia de origen británico, fue escrito a fines del siglo diecinueve por el colombiano Rafael Pombo. Su versión inspiró a los directores de teatro Germán y Lola Cueto a crear una obra de teatro para marionetas, para la cual Revueltas escribió la música. Revueltas dirigió El Renacuajo como parte de un concierto y lo llevó consigo a España. La versión en ballet fue estrenada en 1940 en el Palacio de Bellas Artes de Méjico, la misma noche en que murió Revueltas.

Las primeras notas de su Pieza para Doce Instrumentos fueron escritas por Revueltas en San Antonio (EEUU), pero recién terminó su composición en 1929 en la ciudad de Méjico, poco después de abandonar definitivamente los Estados Unidos. Contrariamente a su costumbre, Revueltas no le dio nombre a esta composición (el título se lo ha dado el editor), a pesar de la importancia que Revueltas mismo le atribuía a esta pieza, dado el cuidado con el cual escribió la partitura. Probablemente no se le debe haber ocurrido ningún título adecuado, la pieza no tenía un principio programático (como muchas de sus composiciones) y además él no se sentía, quizá por falta de una interpretación, obligado a dárselo.

Sensemayá, en la versión para gran orquesta sinfónica es quizá la obra más conocida de Revueltas debido a las grabaciones que efectuaron Stokowski (1947) y Bernstein (1964). Un año antes de haber escrito la versión para orquesta, Revueltas había compuesto una primera versión para un conjunto de apenas 15 músicos. La composición está (al igual que Caminando) basada en un poema de Nicolás Guillén y se trata de una 'canción a la muerte

de una serpiente venenosa'. El carácter hipnótico del ritual y el aumento de la tensión de principio a fin, han sido transformadas en música de una manera brillante por Revueltas. La traducción rítmica de la primera frase del poema (que no tiene significado) "Mayombé bombé mayombé" en un compás de 7/8 juega un rol muy importante. Si comparamos esta versión en decibeles con la versión para orquesta, se trata de una miniatura; pero la tensión rítmica se mantiene.

La música de la obra de teatro *Este era un Rey* fue recientemente descubierta entre las cosas de su legado. Se trata de una de las últimas obras de su creación. En 1939 un grupo de antiguos integrantes de LEAR (Liga de Escritores y Artistas Revolucionarios) lanzó una nueva idea, la creación de un lugar donde se llevarían a cabo interpretaciones de danza y teatro: el Teatro de las Artes. Uno de los impulsores fue el compositor de origen español Rodolfo Halffter, el director de teatro japonés Seki Sano, el bailarín/coreógrafo americano Waldeen y muchos otros pintores mejicanos.

Las actividades de este grupo habían comenzado apenas un par de meses antes de la inesperada muerte de Revueltas. Uno de los proyectos que se anunciaron en el primer boletín de informaciones del 22 de mayo de 1940 fue una obra del escritor, historiador y periodista Luis Córdova, titulado: *Este era un Rey*. La obra fue descrita como 'una mordaz sátira sobre el fascismo'. Los diferentes fragmentos musicales, extraídos del manuscrito y unidos por Timothy McKeown en una suite musical, llevan títulos como: *Marcha / Acción del 'Caudillo' / Marcha del Rey / Marcha del perro / Discurso del Rey / Surgimiento 'Benito'*.

A pesar de que la obra de teatro no ha podido ser encontrada nuevamente, con figuras como el antes mencionado 'Caudillo' (Franco) y 'Benito' (Mussolini) la carga política de la obra es muy fácil de imaginar.

Después que Revueltas en 1937/38 viajara casi tres meses por España, se encontró nuevamente en su viaje de regreso en barco a un camarada, el poeta Carlos Pellicer, que también había mostrado su apoyo a la Resistencia Española. Revueltas escribió la música para tres poesías del libro *Hora de Junio* de Pellicer y les dio el nombre de *Tres Sonetos*. Lo que no quedó claro es la manera en que la música de Revueltas sería ejecutada durante la declamación de los poemas. La versión ejecutada en la presente colección fue editada en 1958 por José Ives Limantour, quien había nacido en París en 1919, de padres mejicanos que se habían exilado tras el triunfo de la Revolución Mexicana de 1910. En 1939, el joven Limantour regresó a Méjico y conoció a Revueltas, poco antes de su muerte. Unos quince años después, se dedicó dirigir la redacción y edición de las obras de Revueltas que nunca habían sido editadas e incluso algunas de sus obras inacabadas, no sin haberlas modificado, algunas veces, de manera sustancial. Con respecto a los *Tres Sonetos* cambió la instrumentación original, agregó dos interludios y un epílogo. El material musical para estas obras tiene su origen en la música que Revueltas escribió en 1939 para la

película *La noche de los Mayas*. A pesar de que las notas y la instrumentación no son completamente originales, la música posee la enorme fuerza dramática característica de Revueltas en su más lírico estilo.

Preludio y Fuga rítmicos fue compuesta en 1932 por José Pomar, un dilecto amigo de Revueltas durante los años 1931-40. Se trataba también de una camaradería política, donde Pomar era el más radical de los dos. Como miembro del Partido Comunista Mexicano escribió entre otras cosas música Agitprop y fue ensalzado por Revueltas en un artículo de prensa comparándolo con el compositor revolucionario alemán Hans Eisler.

Homenaje a Federico García Lorca es, sin lugar a dudas, una de las obras maestras de Revueltas. La compuso como reacción al brutal asesinato (el 19 agosto de 1936) por el Bando Fascista del poeta Federico García Lorca, con quien Revueltas se había sentido sumamente compenetrado. A pesar de ello, este homenaje no suena como música fúnebre. La vida y la muerte en Méjico, van tomadas de la mano. No se le teme a la muerte. Los aztecas jugaban un juego de pelota donde el ganador se llevaba la condecoración más alta: el ser sacrificado en el altar de los dioses. El Día de los Muertos, el 2 de noviembre es un día festivo nacional, el día que resucitan las almas de los muertos. Es un día de alegría, donde las familias instalan altares en sus hogares y visitan las tumbas de sus seres queridos. Los muertos reciben regalos, se les cocinan sus platos favoritos. Se depositan dulces y caramelos en forma de esqueletos y calaveras.

Si tomamos esto en cuenta, no nos resulta extraño que el Homenaje a Federico García Lorca, no sólo no suene triste, sino que además sea alegre y lleno de vida. La versión ejecutada por la Ebony Band es una combinación de las dos partituras: la oficial, editada en 1958 y la nueva edición crítica de la UNAM (vea la introducción). La versión de la UNAM está basada en el manuscrito de este último, que llevó a cabo en su esmerada manera. Esta versión se aparta en determinados pasajes del primer manuscrito de Revueltas. Los cambios son, en algunos casos evidentes simplificaciones, llevadas a cabo por Revueltas después de un decepcionante estreno por parte de músicos muy poco capaces. En otros lugares, por el contrario, se trata de interesantes enmiendas. De Ebony Band, después de haber deliberado con el redactor de la edición crítica, Robert Kolb-Neuhaus, han elegido por cuenta propia, las notas consideradas más interesantes.

Werner Herbers

Traducción: Jorge Sánchez

Hora de junio

1 Vuelvo a ti, soledad, agua vacía,
agua de mis imágenes, tan muerta.
Nube de mis palabras, tan desierta.
noche de la indecible poesía.

Por ti la misma sangre — tuya y mía —
corre al alma de nadie siempre abierta.
Por ti la angustia es sombra de la puerta
que no se abre de noche ni de día.

Sigo la infancia en tu poesía, y el juego
que alterna muertes y resurrecciones
de una imagen a otra vive ciego.

Clama el viento, el sol y el mar del viaje.
Yo devoro mis propios corazones
y juego con los ojos del paisaje.

2 Junio me dio la voz, la silenciosa
música de callar un sentimiento.
Junio de lleva ahora como el viento
la esperanza más dulce y espaciosa.

Yo saqué de mi voz la limpia rosa,
único rosa eterna del momento
No la tomó el amor, la llevé el viento
y el alma, inútilmente fue gozosa.

Al año de morir todos los días
los frutos de mi voz dijeron tanto
y tan calladamente que mis días
vivieron a la sombra del aquel canto.
Aquí la voz se quiebra y el espanto
de tanta soledad...llena los días.

3 Era mi corazón piedra de río
que nin saber por qué daba el remanso,
era el niño el agua, era el descanso
de hojas y nubes y brillante frío.

Alguien aldo movió y se alzó el río.
Lástima de aquel hondo siempre manso!
Y la piedra lavada y el remanso
Liaronse en sombras de esplendor sombrío.

Para mirar el cielo qué trabajos
ruedan los ojos turbios, siempre bajos,
eran estrellas o huellas de estrellas?
Serán estrellas o huellas de estrellas?
Era mi corazón piedra de río...
una piedra de río, una de aquellas
cosas de un imposible tuyo y mío.

June Hour

1 I return to you, solitude, vacant water,
water of my images, dead for now
cloud of my words, deserted for now
night of inexpressible poetry.

The same blood courses, yours and mine,
through your soul, perpetually open to nothingness
Fear in you is the shadow of the door
which opens neither by day nor by night.

I pursue my childhood in your poetry, and the game
which alternates between deaths and resurrections
lives blindly on from one image to another.

Call up the wind, the sun, and the sea of travel
I devour my own hearts
and play with the eyes of the landscape

2 June gave me the voice, the silent
music that conceals a feeling.
June, like the wind, now takes
the sweetest, most expansive hope.

I knew the pure rose with my heart,
the only rose of the moment
Love did not take it, the wind took it
and the soul enjoyed it in vain.

In the year that all the days perished
the fruits of my voice said so much
and so secretly, that my days
trembled in the shadow of that song.
Here the voice shattered, and the phantom
of so much solitude...fills the days.

3 My heart was a stone in the river
which unknowingly formed an eddy
was a child of the water, was the resting place
of leaves and clouds and sparkling coldness

Someone moved something, and the river arose
what a pity for those always-calm depths!
And the purified stone, and the eddy
dissolved in shadows of darkest splendor.

In order to see the sky, what effort
the clouded eyes, always downcast, make;
would they be stars, or the traces of stars?
My heart was a stone in the river...
a stone in the river, one of the things
of an unchanging yours-and-mine.

Music: Silvestre Revueltas Text: Carlos Pellicer (1899-1977)

Please send to Veuillez retourner:

CHANNEL CLASSICS RECORDS

Waaldijk 76, 4171 CG Herwijnen,
the Netherlands

Phone: (+31.418) 58 18 00

Fax: (+31.418) 58 17 82

Where did you hear about Channel Classics? Comment avez-vous appris l'existence de Channel Classics?

☐ **Review** Critiques

☐ **Radio** Radio

☐ **Recommended** Recommandé

☐ **Store** Magasin

☐ **Advertisement** Publicité

☐ **Other** Autre

Why did you buy this recording? Pourquoi avez-vous acheté cet enregistrement?

☐ **Artist performance** L'interprétation

☐ **Sound quality** La qualité de l'enregistrement

☐ **Packaging** Présentation

☐ **Reviews** Critique

☐ **Price** Prix

What music magazines do you read? Quels magazines musicaux lisez-vous?

Which CD did you buy? Quel CD avez-vous acheté?

Where did you buy this CD? Où avez-vous acheté ce CD?

☐ **I would like to receive the CHANNEL CLASSICS CATALOGUE**

Name Nom

Address Adresse

City/State/Zipcode Code postal et ville

Country Pays

Please keep me informed of new releases via my e-mail:

COLOPHON

Production

Channel Classics Records bv

Producer, recording engineer, editing

C. Jared Sacks

Assistant recording engineers

Hein Dekker, Daan van Aalst

Cover illustration

"Danzantes de Yauatepec"

(Dancers uit Yauatepec, Tänzer aus Yauatepec), 1932

Private Collection, courtesy of Ing. Silvestre Revueltas

Cover design

Channel Classics

Liner notes

Werner Herbers

Recording location

Concert Hall, Tilburg, The Netherlands

Recording date

November 2003

TECHNICAL INFORMATION

Microphones

Bruel & Kjaer 4006, Schoeps

Digital converter

DSD Super Audio/DCS AD/DA

Pyramix Editing/Merging Technologies

Speakers

Audio Lab, Holland

Amplifiers

van Medevoort, Holland

DISCOGRAPHY EBONY BAND

CCS 6394 City of Glass - Graettinger

CCS 6994 Schulhoff - vol. 1, ensemble works (EDISON AWARD)

CCS 9997 Schulhoff - vol. 2, solo & ensemble works (EDISON AWARD)

CCS 13198 Live at Paradiso - Graettinger (vol.2)

Homenaje a REVUELTAS

EBONY BAND Amsterdam

Werner Herbers conductor Juan Carlos Tajés reciter*

Chamberworks of **Silvestre Revueltas** (1899-1940)

1	Sensemayá (1937)	4.39
2	Ocho por radio (1933)	5.39
3	Planos (1934)	7.39
4	Caminando (1937)	3.49
5	Este era un rey (ca.1940)	5.31
6*	Hora de Junio (Revueltas/Limantour) (1938/59)	10.48
	- primer soneto - primer interludio - segundo soneto	
	- segundo interludio - tercer soneto - epílogo	
7	El renacuajo paseador (1936)	4.20
	Pieza para doce instrumentos (1929)	1.58
8	- Lento	
9	- Deciso e ben ritmato	1.57
10	- Allegretto	0.39
11	- Allegro	1.24
12	Preludio y Fuga rítmicos (J. Pomar)	4.42
	Hommage a Frederico García Lorca (1936)	
13	- Baile	4.06
14	- Duelo por García Lorca	3.49
15	- Son	3.55

Total time 66.21

LIVE RECORDING

CHANNEL CLASSICS

CCS SA 21104

© & © 2004

Production & Distribution
Channel Classics Records by
clubchannel@channel.nl

More information about
our releases can be found on:
www.channelclassics.com

Made in Germany

this hybrid sacd
recording can be played
on all cd-players

sponsored by

